

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2018

tijdvak 1

economie CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Handelsakkoord

1 **A**

2 **maximumscore 2**

- (1) gestegen
- (2) stijgt
- (3) de EU
- (4) dalen

indien vier juist	2
indien drie of twee juist	1
indien één of geen juist	0

Opmerking

Let op doorwerkfouten.

3 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste berekening:
€ 12.908 mld + € 12.208 mld = € 25.116 mld
 $\frac{€ 25.116}{€ 55.812} \times 100\% = 45\%$

4 **F**

5 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste uitleg:
Dit bedrijf uit India kan dan volstaan met één uitvoering van dat product en hoeft niet meerdere varianten voor verschillende markten te produceren.

Je eigen schuld?

6 A

7 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juiste berekening:

- $9\% + 4\% + 2\% + 23\% = 38\%$ 1
- $\frac{38}{100} \times 850 = 323$ jongeren 1

8 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juiste berekening:

- rentetarief op jaarbasis: 11%
voor een heel jaar: $\text{€ } 300 \times 0,11 = \text{€ } 33,00$ 1
- per 25 dagen: $\frac{\text{€ } 33,00}{365} \times 25 = \text{€ } 2,26$ 1

Opmerking

Afrondingsverschil (€ 2,25) niet fout rekenen.

9 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juist verschil:

persoonlijke lening	rood staan
tevorens afgesproken vast bedrag	geen tevorens afgesproken bedrag
vast aflossingsplan	geen vast aflossingsplan
terugbetalen in vaste termijnen	geen vaste-termijnterugbetaling

10 **maximumscore 1**

voorbeelden van een juist argument:

- Jongeren kunnen dan alvast leren om rekening te houden met vaste lasten.
- Jongeren moeten leren dat zij niet hun hele inkomen vrij kunnen besteden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De Boskabouter

11 B

12 maximumscore 1

voorbeelden van een juist antwoord en juiste uitleg:

- afschrijvingskosten. Door investeringen moet de waardevermindering van deze nieuwe bezittingen als bedrijfskosten worden opgevoerd.
- rentekosten. Mogelijk heeft De Boskabouter geld geleend.
- loonkosten. Mogelijk heeft De Boskabouter meer personeel in dienst genomen.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als bij het juiste antwoord ook de juiste uitleg is gegeven.

13 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- gemiddelde besteding: $\frac{€ 5 + € 7 + € 10 + € 12}{4} = € 8,50$ 1
- $€ 8,50 \times 460 = € 3.910$ 1

14 maximumscore 1

voorbeeld van een juist voordeel:

De wachttijd voor de kassa kan korter worden.

15 maximumscore 2

- (1) daalt
- (2) 30,4%
- (3) € 2.400

indien drie juist 2

indien twee juist 1

indien één of geen juist 0

16 C

Sparen voor de fiscus?

17 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste berekening:

$$1,05\% - 1,4\% = -0,35\%$$

of

$$\frac{101,05}{101,4} \times 100 = 99,6548 \text{ dat is } -0,35\%$$

Opmerking

Afrondingsverschillen (-0,34% of -0,36%) niet fout rekenen.

18 maximumscore 1

- (1) gehalveerd
- (2) € 336 miljard

indien twee juist

1

indien één of geen juist

0

19 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- € 83.500 – € 20.000 – € 21.139 = € 42.361
- € 42.361 × 0,04 × 0,30 = € 508,33

1

1

Opmerking

Afrondingsverschillen niet fout rekenen.

20 maximumscore 1

voorbeeld van een juist argument:

Hij heeft dan op 1 januari 2015 een lager vermogen. Daarover moet hij dan een lager bedrag aan VRH betalen.

21 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste uitleg:

- Belastingplichtigen met een (belastbaar) vermogen lager dan de vrijstelling betalen geen VRH.
- Belastingplichtigen met een laag vermogen betalen in verhouding minder heffing dan belastingplichtigen met een hoog vermogen, omdat de vrijstelling een relatief groter deel van hun vermogen uitmaakt.

Leve de robot?

22 C

23 C

24 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste uitleg:

Door productie met behulp van een robot kan er met minder werknemers hetzelfde (of meer) geproduceerd worden. (De productie per werknemer stijgt hierdoor.)

25 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juiste berekening:

- totaal aantal robots: $(300 + 182 + 168 + 156 + 133 + 393) \times 1.000 = 1.332.000$ 1
- $\frac{7.400}{1.332.000} \times 100\% = 0,6\%$ 1

26 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste berekening:

aantal robots: 7.400

Aantal werknemers in de industrie is dus:

$$\frac{7.400}{93} \times 10.000 = 795.699$$

of

$$\frac{10.000}{93} \times 7.400 = 795.699$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

27 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste verklaring:

China heeft veel meer werknemers in de industrie dan Nederland (en daarom scoort het lager op het aantal robots per 10.000 werknemers).

28 **maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste reden:

Door mee te gaan met deze ontwikkeling in robots kan Nederland de concurrentiepositie vergeleken met andere landen handhaven of verbeteren.

Rente, rente en nog eens rente!

29 maximumscore 1

voorbeelden van een juist voorbeeld:

- doorlopend krediet
- koop op afbetaling
- huurkoop

30 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- te lenen: € 2.000
volgens de tabel: (laagste maandlast) € 44,51 × 60 = € 2.670,60 1
- kredietkosten in %: $\frac{€ 2.670,60 - € 2.000}{€ 2.000} \times 100\% = 33,5\%$ 1

31 maximumscore 1

- (1) lagere
(2) hogere

indien twee juist 1
indien één of geen juist 0

32 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste uitleg:

- Een lager rentepercentage kan ertoe leiden dat mensen minder gaan sparen en/of meer gaan lenen 1
- Hierdoor kunnen de bestedingen toenemen. (De gestegen vraag kan leiden tot prijsstijgingen) 1

33 maximumscore 1

voorbeelden van een voordeliger manier:

- geld gaan sparen (in plaats van lenen)
- voordeliger kredietverstrekker zoeken
- (onderhands) geld lenen bij een bekende tegen een lager rentepercentage
- andere vorm van consumptief krediet afwegen

Hoe belangrijk is Frankrijk?

34 maximumscore 1

voorbeelden van een juist antwoord:

- In een EMU-land wordt met de euro betaald, in een niet-EMU-land met de eigen munteenheid.
- De samenwerking tussen de EMU-landen gaat veel verder dan de samenwerking tussen de EU-landen.
- De EU-landen hebben geen Stabiliteits- en Groeipact, zoals de EMU-landen.
- EMU-landen hebben geen onderlinge wisselkoersen, zoals niet-EMU-landen deze wel kennen.

35 B

36 D

37 maximumscore 2

1 = onjuist

2 = onjuist

3 = juist

4 = juist

5 = onjuist

indien vijf of vier juist

2

indien drie of twee juist

1

indien één of geen juist

0

Hoogwater in Nederland

38 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Drinkwater is schaars, omdat er productiemiddelen opgeofferd moeten worden om drinkwater te produceren.

39 A

40 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{\text{€ 16,572 mld}}{14 \text{ jaar}} = \text{€ 1.183.714.286}$$

41 maximumscore 1

(1) solidariteitsbeginsel

(2) profijtbeginsel

indien twee juist

1

indien één of geen juist

0

42 maximumscore 2

voorbeeld van een juist voordeel:

- Het bedrag te betalen aan sociale uitkeringen kan dalen

1

voorbeeld van een juiste toelichting:

- Het Deltaprogramma kan extra banen opleveren, waardoor er minder werklozen kunnen zijn

1

43 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

Op de begroting van € 259,6 miljard wordt € 1,2 miljard gereserveerd voor het Deltaprogramma.

Dit is: $\frac{\text{€ 1,2 miljard}}{\text{€ 259,6 miljard}} \times 100\% = 0,5\%$ van de totale uitgaven in de

Miljoenennota.

Opmerking

Let op: doorrekening vanuit vraag 40 kan ook juist zijn.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 29 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 29 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

informatiebron 9 IFR